

Český národní komitét pro dlouhodobý ekologický výzkum – ILTER

Zápis ze zasedání ČNK pro ILTER dne 25. června 2020 v Rekreačním areálu Hamr-Kosky, CHKO Třeboňsko

Přítomni: Dušan Adam, Jaroslav Červenka, Karel Chobot, Jiří Dušek, Jan Frouz (dálková účast při prezentaci), Jakub Hruška, Eva Jelínková, Jiří Kaňa, Kamil Král, Zdenka Křenová, Filip Oulehle, Marian Pavelka, Luboš Purchart, Jiří Schlaghamerský, Olga Vindušková, Petr Znachor, Miloslav Devetter

Omluveni: Pavel Krám, Martin Erlebach, Karel Fajmon, Radim Hédl, Vojtěch Novotný, Michal Šorf, Josef Suchomel, Miroslav Tesař, Jaroslav Vrba

Host: Miroslav Devetter

1. Zahájení, kontrola zápisu z minulého zasedání

J. Hruška a O. Vindušková zahájili jednání a uvítali přítomné; J. Hruška prošel hlavní body zápisu ze zasedání ČNK 20. června 2019 ve Veselí nad Moravou.

Dále představil nového koordinátora plochy „Ledovcová jezera“ Jiřího Kaňu, který po vzájemné dohodě nahradil Jaroslava Vrba.

2. Informace o postupu zařazení LTER do české roadmap ESFRI, projekty eLTER RI a PPP ERIC – J. Hruška

Od roku 2018 probíhá snaha o začlenění české sítě LTER na českou roadmap ESFRI. Na evropské úrovni již existuje od září 2018 nová eLTER ESFRI infrastruktura. Koordinujícím státem je Německo. V současné době existují dva evropské projekty, jeden z H2020, s názvem eLTER PLUS (2020-2025), který má za cíl zharmonizovat vědecky i technicky reprezentativní plochy v Evropě a zpřístupnit je výzkumníkům z jiných států a institucí. V tomto projektu nejsou peníze na vlastní výzkum správců ploch, ale jsou v něm peníze na výzkum jiných institucí. Z ČR bylo začleněno povodí Lysina ve Slavkovském lese. Druhým projektem je přípravný projekt technického fungování celé infrastruktury eLTER – Preparatory Phase Project (PPP) na roky 2020-2025.

Důležité je rozlišení zemí v Evropě podle jejich podpory ve vlastních státech. Tzv. politický support má 19 zemí v Evropě, ČR mezi nimi není. MŠMT ČR do r. 2021 žádnou novou infrastrukturu nepodpoří, ale po jednáních je možné, že bychom získali ještě v roce 2020 „podmíněný support“, který by nás posunul v hierarchii podpory poněkud výše.

13 zemí nemá eLTER na ESFRI národní roadmapě (stejně jako ČR), ale mají již politický support a budou na národní mapu začleněny. Dokud nebudeme mít plný politický support, nelze očekávat z mezinárodních peněz větší tok do ČR. V současné době je česká účast (reprezentovaná zřizujícím ÚVGZ AV ČR) ca. 20 tis. EUR na příští 3 roky. Předseda i místopředsedkyně ale budou pracovat na možnosti evaluace sítě v rámci blížící se národní evaluace všech ESFRI infrastruktur, která začne na podzim 2020. Teprve po kladné evaluaci je možno očekávat plný politický support.

3. Návrh kandidátské plochy Podzemní Punkva a louky Moravského Krasu – M. Devetter

Byla přednesena kandidátská prezentace na zařazení nové plochy sestávající z Podzemní Punkvy (Ramsar Site od roku 2004) a zatravňených, původně zemědělsky využívaných ploch na povrchu.

Podzemní Punkva: rozloha 1571 ha, do které jsou začleněny Sloupský potok + Bílá Voda = Soutok Punkva; Stará a Nová Amatérská jeskyně

- výzkum provádí Správa jeskyní ČR, BC AVČR České Budějovice
- hlavním výzkumným objektem jsou trusinkové lavice – plochy pokryté exkrementy žíhal a také monitoring skapových vod ze zemědělství, více viz Příloha 1 zápisu

Závěr – Národní komitét se shodnul, že **Podzemní Punkva a louky Moravského Krasu bude jako kandidátská plocha opět evaluována za 2 roky**. Bylo by potřeba dodat více vědecky kvalitních

Český národní komitét pro dlouhodobý ekologický výzkum – I LTER

(impaktovaných) publikací, a prohloubit komplexnost výzkumu celého systému, nesoustředit se jen na trusinkové lavice a biologii žížal.

4. Návrh rozšíření plochy LTER Bílý Kříž o experimentální část (AnaEE) – M. Pavelka

LTER plocha Bílý Kříž je součástí Experimentálního ekologického pracoviště Bílý Kříž (dále jen EEP), které se nachází v oblasti Moravskoslezských Beskyd.

EEP sestává z následujících základních částí, z nichž první dvě spadají pod LTER plochu Bílý Kříž:

- 1) smrkový porost = založen v r. 1981
- 2) klimatologická stanice – teplota, relativní vlhkost, sluneční radiace, atmosférické srážky, tlak vzduchu, teplota půdy;
- 3) **kultivační sféry** pro studium dopadů zvýšené koncentrace CO₂ (700 ppm) na lesní dřeviny
- 4) luční porost

EEP je součástí sítě stanic CzeCOS a celosvětové měřicí sítě FLUXNET, je navrženo jako Class-II stanice mezinárodního projektu ICOS (Integrated Carbon Observation System, v rámci ESFRI – European Strategy Forum on Research Infrastructures)

Závěr – Národní komitét doporučuje zahrnout kultivační sféry do plochy Bílý Kříž jako subplot a žádá M. Pavelku o dodání potřebných podkladů pro DEIMS a web.

5. Návrh rozšíření plochy LTER Sokolovské výsypky o experimentální povodí

Návrh komitétu prezentoval **prof. J. Frouz** prostřednictvím Skype.

Experimentální povodí Falcon se nachází u obce Vintířov na Sokolovsku, a je součástí Výzkumné infrastruktury SoWa Biologického centra AV ČR. Jedná se o čtyři výzkumná povodí, hydrologicky izolovaná od okolí. Je sledován komplexní koloběh vody, živin a plynů v půdě a v atmosféře.

Jan Frouz navrhl příští zasedání spojit s exkurzí na plochu LTER Sokolovské výsypky.

Závěr – Národní komitét doporučuje povodí zahrnout do plochy Sokolovské výsypky jako subplot a žádá J. Frouze a O. Vinduškovou o dodání potřebných podkladů pro DEIMS a web.

6. Diskuse

Nejsou jasná objektivní kritéria pro zařazení nových ploch do CZ LTER.

Závěr – Měl by být sepsán seznam kritérií pro přihlášení nových ploch do CZ LTER

Kritéria např.: impaktované/ mezinárodní publikace

udržitelnost, dlouhodobost plochy

komplexnost, ekosystémové pojetí

institucionální zajištění

7. Internetové stránky DEIMS (<https://deims.org/>) a CZ-LTER (<https://www.lter.cz/>) – D. Adam a O. Vindušková

Stránky vylepšeny, nově vyznačeny polygony, koordináty centroidů na interaktivní mapě, je potřeba aktualizovat texty na úvodní stránce. Komitét (po)žádá Olgu Vinduškovou, aby navrhla lepší uspořádání stránek.

8. Informace o exkurzi – J. Dušek

pátek, 21. 6. 2019 na plochu LTER Mokré louky u Třeboně. Odjezd na exkurzi auty účastníků v 9:00.

Zapsala E. Jelínková, upravili J. Hruška a O. Vindušková

Český národní komitét pro dlouhodobý ekologický výzkum – ILTER

Příloha 1

Přihláška k LTER-CZ

Podzemní Punkva a louky Moravského Krasu

Garant: Miloslav Devetter, Ústav půdní biologie, Biologické Centrum AV ČR v.v.i., Na Sádkách 7, 37005 České Budějovice. E-mail: devetter@upb.cas.cz

Výzkumné plochy jsou tvořeny dvěma navzájem navázanými systémy. Jednak je to série stacionárních ploch v Ramsarském mokřadu Podzemní Punkva a série recentně zatravněvaných, původně zemědělsky využívaných ploch na povrchu, které jsou zdrojem průsakových a skapových vod pro podzemní lokality. Ústav půdní biologie Biologického Centra AV ČR v Českých Budějovicích sleduje podzemní plochy extenzivně od roku 2006, pravidelně od roku 2014. Sledujeme chemické vlastnosti substrátu, vlhkost a teplotu, vývoj charakteristik souvisejících s živinami a frakcemi organického uhlíku a přítomnost a funkci hlavních skupin půdní fauny zejména z pohledu jejich vlivu na půdu. Odhadujeme míru bioturbace přítomných populací žížal. Provedli jsme také již několik manipulativních experimentů. Povrchové plochy jsou sledovány od roku 2019 a plánujeme je sledovat dlouhodobě jako součást strategického monitoringu ústavu. V povrchových plochách sledujeme teplotu a vlhkost pomocí dataloggerů, vývoj vegetace, chemické půdní charakteristiky, sekvestraci uhlíku, půdní mikroflóru pomocí PLFA, kvantitativní přítomnost půdní mikro-, meso- a makrofauny a jejich vývoj v čase. Odběry a měření se provádějí v pravidelných intervalech jednou nebo dvakrát do roka.

Publikace:

- Růžička, V., Mlejnek, R., Juříčková, L., Tajovský, K., Šmilauer, P., Zajíček, P., 2016: Invertebrates of the Macocha Abyss (Moravian Karst, Czech Republic). Nevretenčarji brezna Macocha (Moravski kras, Republika Češka). *Acta Carsologica*, 45/1: 71–84.
- Růžička, V., Mlejnek, R., Tajovský, K., Juříčková, L. 2015: Propast Macocha – specifické centrum druhové rozmanitosti [Macocha Abyss – specific centre of biodiversity]. *Ochrana přírody* 70 (1): 8–9 (in Czech).
- Tajovský, K., Mlejnek, R., 2007: Nálezy nových druhů troglafilních mnohonožek. *Ochrana přírody*, 62, 4: 19–20.
- Mlejnek, R., Tajovský, K., 2008: Bezobratlí obyvatelé jeskyní České republiky. *Ochrana přírody*, 63, 4: 13–15.
- Tajovský, K., Mlejnek, R., 2015: Suchozemští stejnonožci (Oniscidea) v jeskyních České republiky. *Ochrana přírody* 70 (6): 6–9.
- Tajovský, K., Bruthans, J., Starý, J., Čuchta, P., Pižl, V., 2017: 2. 4. Ekologický stav ramsarské lokality Podzemní Punkva. In: Pithart, D., Přikryl, I., Melichar, V., Křesina, J., Vlasáková, L. (Eds.), *Ekologický stav mokřadů České republiky a trendy jejich vývoje*. Beleco, Praha: 153–171. ISBN 978-80-270-3127-6